

Školitelský posudek diplomovou prací Vojtěcha Kesslera: Místa paměti bitvy u Chlumce. Pomníky, na které se „nezapomíná“, 126 rkp. plus obrazová příloha

Cíl práce:

Cílem práce je analýza memoriální kultury v českém prostředí, respektive míst paměti bitvy u Clumce. Očekávaným hlavním výstupem je definování teoretických východisek. Práce obsahuje také třetí rozměr v podobě obrazové přílohy.

Charakteristika práce:

Jedná se o ucelené a dobře vystavěné dílo, neboť disertant od začátků ví, o čem chce psát. Díky tomu, že má jasné zadání, dovede se také originálně vymezit vůči svým vzorům. Další charakteristikou předkládané disertační práce je zřejmá „ideová směrlost“ a velká nápaditost. Centrální roli zde hrají místa paměti, respektive druhý život pomníků a role festivity soustředěné kolem těchto pomníků. Hlavní náplní práce je po teoretickém rozboru literatury analýza vojenských, politických a hlavně performativních situací vytvářených v rámci stavby, otevírání a znovuobjevování zmíněných pomníků a jejich vliv na tvorbu kolektivní paměti.

Metoda zpracování:

Hlavním metodologickým zdrojem se staly práce francouzského badatele Pierra Nory ze 70. a 80. let minulého století doplněné úvahami Jana Assmanna a Moritze Czákyho pro středoevropský prostor.

Ještě donedávna věnovali v rámci humanitních a společenských věd pozornost fenoménu paměti pouze filozofové, psychologové a částečně i sociologové. Nyní se ho zmocňují historici, publicisté a politici. Svědčí to o tom, že od zkoumání otázky individuální lidské paměti a lidského zapomínání z hlediska jedince a vlastně z hlediska freudovsky zaměřené psychoanalýzy se přešlo k analyzování kolektivní paměti a hlavně jejího vlivu na vytváření a zachovávání paměti a identity kolektivní. Proměna tohoto přístupu také znamenala a znamená, že fenomén „paměti“ přestal být pouhou akademickou badatelskou „libůstkou“ a stal se navýsost politickou záležitostí, která může výbušným způsobem určovat vztah k minulosti a dokonce ovlivňovat politicko mentální chování celých společenských skupin a ba dokonce i státních institucí.

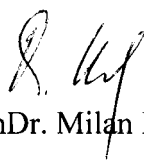
Paměť je podle Nory hlavním kolektivním poutem s minulostí, je skupinovým vědomím, které většinou společnost prožívá emocionálním způsobem. Často totiž na sebe často bere

podobu performativního vyjádření, respektive festivity. Z této kolektivní paměti lze také čerpat kolektivní identitu a také jistotu vlastní sociální soudržnosti. Paměť tak přenáší dědictví minulosti do současnosti, ale zároveň neustále ustupuje imperativu aktualizace, selekce a očištnému zapomínání. Oficiální dějepis je tak prý jen problematickou a neúplnou rekonstrukcí, možná jen pouhou manipulací ztracené minulosti, neboť dokáže reprodukovat jen to, co má hmotnou, nejlépe písemnou podobu. Potírá individuální prožitek minulosti a tíhne k zobecnění a universalismu. Navíc je od Mabillonových dob vždy výsledkem kritické analýzy, která prý zahubí všechny zbytky tajemna, psychologična a nadzemskosti. Podle Nory je posláním profesionálních historiků vlastně jen potlačit žitou paměť a nahradit ji pamětí umělou, tedy rekonstruovanou, respektive pamětí uchvácenou historií. Navíc paměť uchvácená historiky nepohlíží na minulost jako na prodloužení přítomnosti, ale většinou jen jako na zlom, respektive vybírá z historie především zlomové body, což nejvíce platí o výkladu politických a vojenských dějin. Místa paměti mohou přispět tedy také k rozbití tzv. masters narratives, tedy tzv. oficiálních lineárních dějin, které místo kritické analýzy dějin představují spíše selektování historické skutečnosti za účelem vytváření či potvrzení skupinových identit. Místa paměti jsou tak jakousi „historií druhého stupně“ či „dějinami více hlasů“ a samozřejmě více pluralitní. Toto vše měl Vojtěch Kessler „na paměti“ a v tomto duchu zkoncipoval svoji práci pro místa paměti, kde diskontinuita historického vývoje v důsledku výměny obyvatelstva byla pro historickou paměť ničující.

Práci Vojtěcha Kesslera doporučuji k obhajobě pro její nesporný inovativní přínos ve výše zmíněných oblastech. Kesslerův těžký, ale skvělý text doporučuji vřele k obhajobě důvodů:

- pramenná základna k zvládnutí náročného tématu je dostatečná a byla nápaditě a přiměřeně vytěžena;
- nakládání s prameny je při samotné textaci velice uvážlivé a účelné
- základní rozvržení díla je přehledné a nápadité;
- získané poznatky dovede diplomant zevšeobecnit a zařadit je do kontextu dobového vojensko politického a rituálně mentálního rámce;
- diplomant se nevyhýbá analýze palčivých otázek národnostně psychologické povahy a dochází k odpovědím, které nepodléhají žádné ideologii.
- stylistická a jazyková úroveň práce je výborná.

V Praze 5. 9. 2010

Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.